

mellőztem Önöket, ennek több oka volt. Ilyen esetben csak mintavételt lehet végezni, ezt pedig úgy alakítottam ki, hogy az ELTE egyetemi tanszékeivel (a főiskolaival nem!) és a szombathelyi főiskolai tanszékkel foglalkoztam. Ennek is két oka van: megtettem a Szombathely–Veszprém utat. Szombathelyen a megyei könyvtár és a tanszék, Veszprémben az egyetemi könyvtár volt a vizsgálódás célpontja. A szombathelyi tanszékkel kapcsolatban fontos tényező, hogy a tanszékvezetőkhez több évtizedes munkakapcsolat fűz, ezt Nyíregyházán soha nem tudtam kialakítani, azt hiszem nem kizárólag az én hibámból. Ezen túl volt három új blokk: Pécs, Debrecen és Budapest. Az ELTE főiskolai tanszéke nem volt a terveim között, noha *Szepesváry Tamással* is több évtizede együtt dolgozom; hogy mégis odacsapódott, az úgy történt, hogy a *Fülöp Gézával* kitűzött fél napos eszmecserére Fülöp úr meg-

hívta Szepesváryt az én megkérdezésem nélkül, és kész helyzet volt, nem volt mit tennem. Végül is Ő csak végighallgatta Fülöp úrral történt beszélgetésünket, az ő munkáját mellőztük. 3. A szegedi tanszékdarabról telefonon beszéltem *Mader Bélával* és korábban nem is tudtam, hogy az az oktatási rész Nyíregyháza-hoz kapcsolódik. Egyébként elképzelhetetlenek tartok oktatást tanszék nélkül!

Végezetül nem akarok ugyan illúzióromboló lenni, de meg kell mondanom, hogy amit Ön írt, az nem való nyomtatásra, nincsen annyi értéke, miként ez a válaszadás sem érdemes arra. Figyelem írásaimat, melyek kerülnek be az amerikai adattárakba: amelyek abszolút értelemben újat mondanak. A többit nem lett volna szabad elkövetnem. A mércét igen magasra kell tenni!! Ezt tanácsolom Önnek is. Tisztelettel:

Dr. Zsidai József

Nomen est omen?

Némi rezignációval vettem a hírt, hogy az Állami Gorkij Könyvtár levetette eddig használt nevét, s Országos Idegennyelvű Könyvtárra magyarosított. Az ember csak tűnődhet azon, vajon mi készítette az OIK-t (korábban: ÁGK) a cégtábla kicserélésére. Talán megunt a nevét? De hát nem használta olyan régen, hogy ráunhatott volna; van nem egy olyan könyvtárunk, amelyet régebben kereszteltek, mégsem kíván magának új nevet.

Talán nem érezte elég kifejezőnek? Az igaz, hogy az országos nem biztos, hogy állami, s az állami nem mindig országos; ebből következően eddig nyugodtak lehetünk afelől, hogy a szóban forgó könyvtárat az állam tartja fenn, de bizonytalanok voltunk a tekintetben, hogy csak fővárosi, vagy csak vidéki illetőségűeknek, esetleg lakóhelyi megkülönböztetés nélkül bárkinek rendelkezésére áll, ezentúl pedig megnyugodhatunk afelől, hogy a könyvtár országosan kínálja szolgáltatásait, csak azt nem tudhatjuk, kinek a jóvoltából. Tehát az állami kicserélése országosra az egyik bizonytalanság helyére egy másikat ültetett, a józan használó szempontjából pedig édes mindegy: az államiról is, az országosról is az

jut eszébe, hogy öneki bizony joga van a könyvtárat használni.

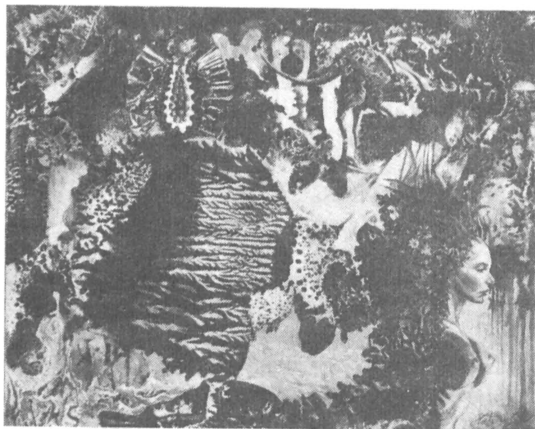
Menjünk azonban tovább, s vessük egybe a két név második elemét ebből a szempontból. Mire asszociál a használó a Gorkijról és mire az Idegennyelvűről? (Itt közbevetőleg és kommentár nélkül jegyzem meg, hogy a magyar helyesírás szabályai szerint két szóba irandó az „idegen nyelvű”.) Gorkijról – hacsak új tankönyveink nem tesznek róla – a könyvtárba járó közönségben irodalmi asszociációk ötlenek fel, az idegen nyelvűből (pardon idegennyelvűből) pedig arra következtet, hogy a könyvtár nem kínál magyarul megjelent műveket, az idegen nyelvűeket viszont minden szakterületről. Talán nem tévedünk, ha megállapítjuk, hogy a korábbi névelem keltette képzetek közelebb állnak a könyvtár állománya-hoz és szolgáltatásaihoz.

A név harmadik tagjához érve öröm tölt el: a könyvtár könyvtár maradt, holott lehetett volna belőle dokumentációs archívum, információs központ, tudományos kutatóintézet, s ki tudja, mi még. Megvallom őszintén, azért örvendek a 33 százaléknyi változatlanságon, mert legalább ennyi megmaradt az eredeti

névből. Nem tudok szabadulni attól a – bizonyára – előítélettől, hogy minél szolidabb egy intézmény, annál jobban ragaszkodik a névéhez.

Talán...? De erre gondolni sem merek. Hiszen Maxim Gorkij – mi öregek, mi tanultuk, – nemcsak a szovjet irodalom nagyja, hanem az oroszé is, ugyanis már a NOSZF előtt kezdett írni. Hiszen a mai antibolsevista írók előfutárának is tekinthetjük, tudunk a nézeteltérésekről közte és Sztálin között, tudjuk, hogy ő is elmondta: anyám, én nem ilyen lovat akartam. Hát akkor mi a hiba az öreg Peskovval, hogy már nem alkalmas védjegy egy magyar, bár idegen nyelvű könyvtár homlokán? Nem elég nagy író? Nagy író, de félrelépett? Nem lépett (nagyon) félre, de kerülendő még a gyanúja is annak, hogy egyik szomszéd ország irodalmát netán többre becsülnénk, mint a másikét? Nosza, vegyük csak le – gondolták az illetékesek –, mert ugyanolyan joggal felírhatnánk az egész világirodalom teljes névsorát; annyi helyünk pedig nincs. Apropos, mi lenne, ha csak annyit írnának fel: Világirodalom. Melléje meg azt: Könyvtár. A két szó egymás után olvasva nem is hangzik rosszul: Világirodalmi Könyvtár. Előttük aztán állhat akár állami, akár országos, az már nem sokat oszt vagy szoroz. S legalább megmondták a jámbor használónak, mi vár rá a pesti Molnár utcában. Ha már mindenáron nevet kell váltani.

S milyen jó, hogy nem merem arra gondolni, amire nem merem gondolni, mert csak most jut eszembe, szó sem lehet arról, hogy a névváltoztatási inger mögött valamiféle elhatárolódási szándék rejtezhetnék. Inkább a szovjet könyvtárügyi tapasztalatok hasznosításának szándéka tételezhető fel. Mint sejtjük, a moszkvai Külföldi Irodalom Össz-szövetségi Állami Könyvtára voltaképpen két tényezőnek köszönheti létrejöttét: egyfelől a pénzügyi források szűkössége nem engedte meg, hogy a külföldi szakirodalmat valamennyi ponton beszerezzék, ahol indokolt lett volna, ezért koncentrált gyűjtemények – köztük a Külföldi Irodalom Össz-szövetségi Állami Könyvtára – kifejlesztését tűzték ki célul; másfelől biztos, ami biztos, a külső metely hatását szűk és ellenőrizhető körre vélték célszerűnek korlátozni. Kérdés, tekinthető-e véletlennek, hogy a keresztapák fantáziáját a moszkvai testvérintézmény neve mozgatta meg, s annak – bár esetlenebb – változatára névadták az OIK-t (korábban ÁGK). Hiszen könnyen bekövet-

kezhet, hogy hamarosan a mi anyagi erőforrásaink sem fogják lehetővé tenni, hogy minden könyvtárunk használói igényeihez méretezve vásároljon külföldi irodalmat, s lehet, hogy egyes társadalmi csoportok azt fogják megkívánni, a könyvtáros minden olvasónak a neki való könyvet adja a kezébe. Akkor már csak azt kell tisztázni az OIK-nak (korábban ÁGK), hogy az idegennyelvűség kategóriájába beletartozik-e a világ minden régiója, vagy csak egyik, vagy csak másik, továbbá milyen módszerek alkalmazásával érheti el a célt: a megfelelő könyvet a megfelelő olvasónak?

*

S miért bennem a rezignáció? Abban a hitben voltam eddig, hogy miként az emberek, az intézmények sem feledhetik el vagy tagadhatják le múltjukat. Legyen az dicső vagy gyászos, győzelmekkel vagy vereségekkel, kiállásokkal vagy megalkuvásokkal teli. Az OIK (korábban ÁGK) létrejötté, története közismert a magyar könyvtárórsadalom előtt. Azzal is tisztában vagyunk, hogy az elmúlt évtizedekben hatalmas változásokon ment át a könyvtár, s már semmiben sem emlékeztet a valamikori könyvhalma, sem tartalmában, sem technológiájában, sem szolgáltatásaiban. Mégis, abból nőtt ki, s ezt kár ezzel a nem föltétlenül szükséges, nem szerencsésen időzített és ügyetlen névváltoztatással elhomályosítani. Persze, beletörődöm ebbe is, mert mit is tehetnék mást, s bár eddig a Gorkijba jártam, az Idegennyelvűt sem fogom elkerülni. Csak mindig hozzátesszem: azelőtt Wampetics.

(P. I.)